

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

4 медичний факультет

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи

Освітня програма підготовки фахівців першого (бакалаврського рівня)
вищої освіти підготовки 22 «Охорона здоров'я»

за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Клінічна психологія»

дисципліна основного блоку

Розробники силябусу: Кожина Г.М., завідувач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи, Терьошина І.Ф., доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи, кандидат медичних наук, Гайчук Л.М., доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи, кандидат медичних наук, Стрельнікова І.М., доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи, кандидат медичних наук, Зеленська К.О., доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи, кандидат медичних наук.

Всі викладачі кафедри мають відповідну кваліфікацію, стосовно викладання даної дисципліни.

Кафедра є науково-методичним центром МОЗ України з питань психоосвіти.

Викладачі: Терьошина І.Ф., к.мед.н., доцент кафедри, Радченко Т.М. к.мед.н., асистент кафедри.

Контактний тел. та E-mail викладача:

Терьошина І.Ф. +3 80(68)318 73 90 та E-mail teryshina.ira73@gmail.com

Радченко Т.М. +3 80(68)318 73 90 та E-mail tatyana1radchenko@gmail.com

Очні та заочні консультації. Он-лайн консультації: на платформі Moodle або Zoom, по середах кожного тижня о 14 годині за київським часом.

Локація: 61022, м. Харків, пр. Науки, 4; вул. Академіка Павлова, 46.
Тел./факс (057) 738-10-68

Клінічні бази кафедри: КНП ХОР «Обласна клінічна психіатрична лікарня №3», Військово-медичний клінічний центр Північного регіону, ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України», КНП ХОР «Обласний наркологічний диспансер», ННМК «Університетська клініка» ХНМУ.

E-mail: amkozhyuna888@gmail.com Час проведення занять: понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця (практичні заняття 8:00-12:15 / 12:25-16:45 у відповідності з розкладом; лекції – 9:20-11:00, 13:20-15:00 у відповідності з розкладом).

Інформація про дисципліну

1. Опис дисципліни

Курс: 4.

Конкретний семестр/навчальний рік: 6 семестр, 4-й рік навчання.

Обсяг дисципліни: кредитів ЕКТС – 3, всього годин 90, з них лекції – 6 годин, практичні заняття – 16 годин, СРС – 28 годин.

Загальна характеристика дисципліни.

«**Клінічна психологія**» закладає основи вивчення студентами психіатрії, наркології та інших клінічних дисциплін, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами; забезпечує формування умінь застосовувати знання з клінічної психології в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності; закладає основи пізнання психології хворої людини, формування здорового способу життя та профілактики порушення психічних функцій в процесі життєдіяльності та при різних захворюваннях.

Роль та місце дисципліни у системі підготовки фахівців предметом вивчення дисципліни є особистість хворої людини в широкому сенсі цього слова, роль психіки в виникненні, протіканні та попередженні розладів.

Посилання на сторінку moodle
<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4213>

2. Мета формування у студентів теоретичних основ клінічної психології, розуміння історії розвитку і структури сучасних знань у галузі даної науки, значення взаємозв'язку теоретичних і практичних знань, їх прикладної значущості в рішенні питань з інших галузей психології, медицини і педагогіки.

Завдання

- опанувати фундаментальні теоретичні засади клінічної психології.
- сформуванню уявлення про місце клінічної психології в контексті інших психологічних дисциплін, зв'язку з іншими суміжними дисциплінами (медичною психологією, нейропсихологією, патопсихологією, психіатрією, віковою психологією, педагогікою, психофізіологією).
 - ознайомлення з основними поняттями та проблемами клінічної психології,
 - ознайомити студентів із загальнопсихологічними фундаментальними проблемами, вирішуваними клінічною психологією.
 - формування уявлень про основні складові розділи сучасної клінічної психології: патопсихологію, нейропсихологію, психосоматичні розлади і аномальну генезу психічного розвитку;
 - ознайомити студентів з основними принципами і методами діагностичних досліджень у клініці.
 - ознайомити студентів з основними підходами до критеріїв психічної норми.
 - ознайомити студентів з системами класифікації індивідів з психічними розладами.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати: фундаментальні теоретичні основи клінічної психології патопсихології; основні методи діагностичного дослідження у клініці; загальнопсихологічні фундаментальні проблеми, вирішувані клінічною психологією.

вміти: формулювати завдання діагностичного дослідження у клініці та наводити її обґрунтування; володіти загально вживаними психо-діагностичними методиками.

3. Статус дисципліни – основна, **формат дисципліни**– змішаний (поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання на платформі Moodle).

4. Методи навчання Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є: а) практичні заняття, б) самостійна робота студентів (СРС).

Практичні заняття передбачають:

- 1) обговорення з викладачем учбових елементів заняття;
- 2) дослідження студентами стану пацієнтів, яким необхідна психотерапевтична допомога;
- 3) виконання письмових завдань.

Студентам рекомендується вести протоколи практичних занять.

СРС та індивідуальна робота студентів містить:

- підготовку до практичних занять за запланованими темами;
- індивідуальну СРС (виступ на науково-практичній конференції клініки, написання статей, доповідь реферату на практичному занятті, тощо).

Викладачі кафедри забезпечують можливість здійснювати СРС, під час практичних занять проводять контроль та оцінку її виконання.

5. Рекомендована література

Базова

1. Татяна Дуткевич. Загальна психологія Навчальний посібник –вид. Центр навчальної літератури 2019.-388с.
2. Н. В. Рєпіна, Д. В. Воронцов, І. І. Юматова. Основи клінічної психології - 2003
3. Медична психологія/ За редакцією академіка С.Д. Максименка. Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2008 – 520 с.
4. Medical psychology. State National Textbook / I.D.Spirina, I.S.Vitenko, O.K. Napreenko et al. – Dnipropetrovsk: 2015. – 376 с

6. Пререквізити та кореквізити дисципліни

Пререквізити освітнього компоненту: «Соціальна психологія та психологія праці », «Вікова психологія», «Фізіологія людини».

Кореквізити освітнього компоненту :«Психіатрія та наркологія»,«Пропедевтика внутрішні хвороб».

7. Результати навчання:

- Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

- Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами)

- Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

- Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

- Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.

- Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

Тематичний план лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні основи клінічної психології	2
2	Практичні задачі і функції клінічних психологів. Етичні проблеми роботи клінічного психолога	2
3	Теоретичні підходи до аналізу психопатологічних явищ.	2
4	Поняття внутрішньої картини хвороби.	2
5	Критерії психічної норми	2
6	Типи відношення особистості до хвороби і аналіз умов їх виникнення.	2
7	Психосоматичні хвороби та моделі їх формування.	2
8	Принципи побудови діагностичних досліджень у клініці. Використовування загальноживаних психодіагностичних методик.	2
разом		16

План практичних занять

/п	Назва теми	Кількість годин
	Теоретико-методологічні основи клінічної психології	2
	Практичні задачі і функції клінічних психологів. Етичні проблеми роботи клінічного психолога	2
	Теоретичні підходи до аналізу психопатологічних явищ.	4
	Поняття внутрішньої картини хвороби.	4
	Критерії психічної норми	4
	Типи відношення особистості до хвороби і аналіз умов їх виникнення.	4
	Психосоматичні хвороби та моделі їх формування.	4
	Принципи побудови діагностичних досліджень у клініці. Використовування загальноживаних психодіагностичних методик.	4
азом		28

Самостійна робота

/п	Назва теми	Кількість годин
.	Історія зародження і становлення спеціальності.	5
	Сфера застосування клінічної психології.	5
	Принципи розмежування психологічних феноменів і психопатологічних симптомів.	5
	Модель хвороби в психіатрії і психоаналізі.	5
	Поняття психічної адаптації і дезадаптації.	5

Психологічні проблеми подолання хвороби, кризи особистості.	7
Теорія стресу Г. Сельє. Теорія Александера про співвідношення певних типів дитячих конфліктів і хвороб.	7
Використовування загальнозживаних психодіагностичних методик.	7

Політика та цінності дисципліни

Вимоги дисципліни. Щоб досягти мети навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати заняття, читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Відвідування занять та поведінка. Студентам необхідно не спізнюватися і не пропускати заняття; приходити на кафедру одягненими в медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі, захисну маску, зошит, ручку. До початку занять на клінічній базі кафедри студенти повинні пройти медогляд і мати санітарну книжку з допуском для роботи в лікувальному закладі.

.Використання електронних гаджетів (мобільний телефон, планшет) не допускається в ході практичних занять, лекцій та при проведенні всіх видів контролю.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування та плагіат при підготовці студентських наукових робіт не допускаються.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Студенти з особливими освітніми потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, зв'яжіться з викладачем.

Рекомендації щодо успішного складання дисципліни: активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи.

Техніка безпеки. Всі студенти повинні обов'язково пройти інструктаж з техніки безпеки, який проводиться на початку першого заняття. Інструктаж проводить викладач академічної групи або відповідальна особа, згідно з інструкцією затвердженій наказом ХНМУ із записом у відповідному журналі.

Політика оцінювання

Система оцінювання та вимоги. *Поточна навчальна діяльність* здійснюється та контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння студентами кожної теми дисципліни, за неї виставляються оцінки з використанням 4-бальної (традиційної) системи: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно». Форма підсумкового контролю успішності навчання.

Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є залік.

Залік з дисципліни – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів поточного навчання відповідно програми з дисципліни і не передбачає окремого навчального заняття для приймання заліку. На останньому тематичному навчальному занятті після закінчення обговорення теми заняття викладач навчальної групи оголошує суму балів студента за результатами поточного контролю і за виконання індивідуального завдання.

Оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах, що виставляються на кожному семінарському занятті за відповідною темою і кількістю балів за виконання індивідуального завдання. Результати складання заліків оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Студент отримує оцінку «зараховано», якщо він виконав усі види робіт, передбачених навчальною програмою з дисципліни, відвідав усі лекції та семінарські заняття, визначені тематичними планами, а за наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював, набрав загальну кількість балів не менш як 120. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент з дисципліни за поточну навчальну діяльність і виконання індивідуального завдання – 200 балів.

Самостійну роботу студентів оцінюють під час поточного контролю на семінарському занятті.

Під час оцінювання знань студента з теоретичних питань, що входять до даного підсумкового заняття студенту виставляється традиційна оцінка, яка конвертується у багатобальну шкалу разом з оцінками за поточну навчальну діяльність.

Перерахунок середньої оцінки поточної навчальної діяльності у багатобальну шкалу ЕСТС проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів ХНМУ».

Підсумковий контроль – залік.

Ліквідація академічної заборгованості (відпрацювання). Відпрацювання проводяться згідно положенню про відпрацювання ХНМУ http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1226%3A2013-03-25-12-07-55&catid=4%3A2011-05-04-07-20-12&Itemid=19&lang=uk

Питання для заліку:

1. Предмет і структура клінічної психології.
2. Дефініції клінічної, медичної, нейропсихології і патопсихології.
3. Історія зародження і становлення спеціальності. Об'єкт і спрямованість клінічної психології.
4. Практичні задачі і функції клінічних психологів. Етичні проблеми роботи клінічного психолога.
5. Клінічна психологія і суміжні дисципліни. Сфера застосування клінічної психології. Практичні задачі і функції клінічних психологів. Етичні проблеми роботи клінічного психолога.
6. Теоретичні підходи до аналізу психопатологічних явищ.
7. Теоретичні основи і дослідницькі проблеми клінічної психології. Базові категорії теоретичного апарату.
8. Феноменологічний (Ясперс), психодинамічний (Фрейд) і екзистенціальний підходи до аналізу психопатологічних явищ.
9. Принципи розмежування психологічних феноменів і психопатологічних симптомів.
10. Аналіз умов виникнення: загальні тези.
11. Поняття внутрішньої картини хвороби.
12. Критерії психічної норми.
13. Психічне здоров'я, психічна хвороба, психічний розлад.
14. Системи класифікації індивідів за психічними розладами.
15. Поняття психічної адаптації і дезадаптації
16. Захисні механізми як невід'ємна частина структури особистості.
17. Позиція вчених у вітчизняній психології і психотерапії з питання про роль психологічного захисту.
18. Взаємозв'язок особистісних рис, розладів особистості і механізмів захисту.
19. Види і угруповання захисних механізмів.
20. Типи відношення особистості до хвороби і аналіз умов їх виникнення.

21. Типи ставлення особистості до хвороби: адекватне, зневажливе, заперечення, іпохондричне, нозофобне, утилітарне.
22. Психологічні реакції хворих на захворювання.
23. Агравация і симуляція.
24. Неврози, реактивні стани.
25. Психосоматичні хвороби та моделі їх формування.
26. Принципи побудови діагностичних досліджень у клініці.
27. Використовування загальноновживаних психодіагностичних методик.
28. Основні принципи діагностики в клінічній психології.
29. Мета і методи діагностики.
30. Принципи побудови діагностичних досліджень.
31. Загальна характеристика, оцінка, конфігурація та інтерпретація загальноновживаних психодіагностичних методик.
32. Клінічні шкали, їхня інтерпретація

3.3. Контрольні питання:

Тема 1

1. Предмет і структура клінічної психології.
2. Дефініції клінічної, медичної, нейропсихології і патопсихології.
3. Історія зародження і становлення спеціальності.
4. Об'єкт і спрямованість клінічної психології.

Тема 2

1. Практичні задачі і функції клінічних психологів.
2. Етичні проблеми роботи клінічного психолога
3. Клінічна психологія і суміжні дисципліни.
4. Сфера застосування клінічної психології.
5. Практичні задачі і функції клінічних психологів.
6. Етичні проблеми роботи клінічного психолога.

Тема 3

1. Теоретичні підходи до аналізу психопатологічних явищ.
2. Теоретичні основи і дослідницькі проблеми клінічної психології.
3. Базові категорії теоретичного апарату.
4. Феноменологічний (Ясперс), психодинамічний (Фрейд) і екзистенціальний підходи до аналізу психопатологічних явищ.
6. Принципи розмежування психологічних феноменів і психопатологічних симптомів.
7. Аналіз умов виникнення: загальні тези.

Тема 4

1. Поняття внутрішньої картини хвороби.
2. Проблема теоретичного моделювання внутрішньої картини хвороби.
3. Застосування моделі хвороби до поведінки, яка відхиляється від норми. Модель хвороби в психіатрії і психоаналізі.

Тема 5

1. Критерії психічної норми.
2. Психічне здоров'я, психічна хвороба, психічний розлад.
3. Психологічні концепції розладу.
4. Системи класифікації індивідів за психічними розладами.
5. Аналіз умов виникнення психічних розладів: генетичні, біохімічні, нейрофізіологічні, психофізіологічні, психологічні, соціально-психологічні, соціологічні чинники.
6. Поняття психічної адаптації і дезадаптації.
7. Психологічне і психопатологічне значення тривоги.
8. Погляди З. Фрейда на психопатологію.

- 9.Порушення психічної адаптації з психодинамічної точки зору.
10. Історія розвитку уявлень про захисні механізми.
11. Захисні механізми як невід'ємна частина структури особистості.
12. Позиція вчених у вітчизняній психології і психотерапії з питання про роль психологічного захисту.
13. Взаємозв'язок особистісних рис, розладів особистості і механізмів захисту.
14. Види і угруповання захисних механізмів.
15. Свідомі і несвідомі стратегії долаючої поведінки в індивідуальному розвитку і процесі соціально-психологічної адаптації.
16. Стрес і копінг як модератори психічних розладів.

Тема 6

1. Типи відношення особистості до хвороби і аналіз умов їх виникнення.
2. Типи ставлення особистості до хвороби: адекватне, зневажливе, заперечення, іпохондричне, нозофобне, утилітарне.
3. Психологічні реакції хворих на захворювання.
4. Агравация і симуляція.
5. Психологічні проблеми подолання хвороби, кризи особистості.
6. Прикордонні нервово-психічні розлади. Неврози, реактивні стани.

Тема 7

1. Психосоматичні хвороби та моделі їх формування.
2. Психосоматичні співвідношення в нормі.
3. Соматопсихічні процеси.
4. Психосоматична патологія.
5. Теорія стресу Г. Сельє. Теорія Александера про співвідношення певних типів дитячих конфліктів і хвороб.
6. Компоненти: спадкоємний нахил, раннє дитяче формування, органічний нахил, органічне ураження, символічне значення органу в індивідуальній психіці.
7. Типи психосоматичних розладів за М. Блейлером:

Тема 8

1. Принципи побудови діагностичних досліджень у клініці.
2. Використовування загальноновживаних психодіагностичних методик.
3. Основні принципи діагностики в клінічній психології.
4. Мета і методи діагностики.
5. Принципи побудови діагностичних досліджень.
6. Загальна характеристика, оцінка, конфігурація та інтерпретація загальноновживаних психодіагностичних методик.
7. Клінічні шкали, їхня інтерпретація.

Індивідуальні завдання: студентів під керівництвом викладача з дисципліни проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем та підготовки доповідей за ними.

Правила оскарження оцінки.

Студент звертається із відповідним запитом до викладача, який переглядає наявні результати навчальної діяльності студента, що підлягають оцінюванню, при цьому за об'єктивних умов (виявлені технічні помилки) набрані бали можуть бути підвищені. У ситуації, коли студент претендує на вищий бал і вважає оцінювання результатів його навчальної діяльності необ'єктивним, на кафедрі створюється комісія, яка пропонує здобувачу у визначеній формі (усній/письмовій) продемонструвати рівень набутих знань, умінь і навичок з даної дисципліни. Бали можуть підвищитися в тому випадку, якщо студент підтверджує задекларований ним рівень знань.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Щоб досягти мети навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати заняття, читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Відвідування занять та поведінка. Студентам необхідно не спізнюватися і не пропускати заняття; приходити на кафедру одягненими в медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі, маску, зошит, ручку. До початку занять на клінічній базі кафедри студенти повинні пройти медогляд і мати санітарну книжку з допуском для роботи в лікувальному закладі.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Студенти з особливими освітніми потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, зв'яжіться з викладачем.

Рекомендації щодо успішного складання освітнього компоненту: активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи.

Техніка безпеки. Всі студенти повинні обов'язково пройти інструктаж з техніки безпеки, який проводиться на початку першого заняття. Інструктаж проводить викладач академічної групи або відповідальна особа, згідно з інструкцією затвердженої наказом ХНМУ із записом у відповідному журналі.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Політика щодо академічної доброчесності. Списування та плагіат при підготовці студентських наукових робіт не допускаються. Використання електронних гаджетів (мобільний телефон, планшет) не допускається в ході практичних занять, лекцій та при проведенні всіх видів контролю.